

Vakifi, stipenditori i donatori Fakulteta islamskih nauka

Mustafa Hasani, Firdevsa Jelovac i Azra Kulenović

Veliki korak u osnivanju Islamskog teološkog fakulteta odraz je mudrosti tadašnjeg rukovodstva Zajednice da vodi sistemske i institucionalne procese njenog jačanja u društvu koje joj nije bilo naklonjeno, oslanjajući se u tome na vjernike kao najjači resurs koji je Zajednica imala. Muslimani bivše Jugoslavije su tada pokazali visok nivo svjesnosti o važnosti vlastitog doprinosa afirmaciji islamskog učenja kroz školovanje budućih učitelja islama na ovim prostorima. Stoga ne čudi da se sa objavljanjem vijesti u tadašnjim glasilima Zajednice o pokretanju projekta otvaranja islamskog fakulteta odmah javljaju donatori i vakifi koji su svojim prilozima i vakufima dali podršku ovom projektu i pomogli u njegovoj realizaciji.¹

Čuveni univerziteti i prestižni fakulteti u svijetu ponose se bogatstvom i brojem svojih fondacija, fondova i zaklada, što je najbliži prijevod riječi vakuf. Postojanje ovih fondova i zaklada obrazovnim institucijama daje stabilnost u radu, jer ne zavise od političke volje vlasti ili pojedinaca, pa se mogu posvetiti naučnom, istraživačkom i edukacijskom procesu. Tu stabilnost u islamskoj civilizaciji nauci i obrazovnim institucijama pružao je vakuf, pa su se islamske nauke razvijale i znanja prenosila u okrilju vakufskih zdanja, održavana su i razvijana vakufskim sredstvima. Iako je četrdeset godina postojanje jedne visokoškolske ustanove mali vremenski period da bi se ona etablirala i našla svoje mjesto u akademskom svijetu, Fakultet islamskih nauka može se pohvaliti svojim rezultatima ali i vakifima i prijateljima. Svoje priloge, darove, stipendije, imanja i knjige davale su poznate i manje poznate osobe. Među njima su profesori fakulteta, njegovi studenti, ali i brojni vjernici, prijatelji ovog fakulteta, nauke i islamske učenosti.

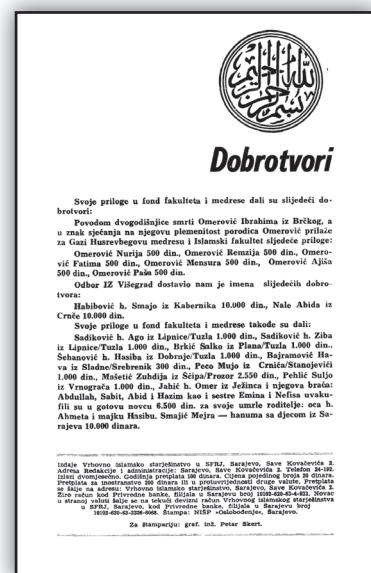
Lijepo je primjetiti da sadašnje generacije na tragu svojih predaka, očeva i majki, ne zaboravljaju Fakultet i nastoje nastaviti tu tradiciju.

Vakufi Fakulteta se mogu podijeliti, s obzirom na svrhe uvakufljenja, u sljedeće tri kategorije:

1. materijalni vakufi, tj. uvakufljenje nepokretne i pokretne imovine,
2. uvakufljenje knjiga,
3. uvakufljenje novčanih sredstava.

Ova podjela nam je poslužila i kao osnova u pisanju o ovoj temi.²

- 1 Vakif je osoba koja sa precizno uvjetovanom svrhom zavještava tj. uvakufljuje svoja dobra, želeći steći Allahovu nagradu i blagoslov. Vakuf je trajno dobro, što prevedeno u praktičan život znači da je to davanje s ciljem da ono trajno postoji i koristi onima kojima je to vakif namijenio.
- 2 Pod pojmom novčanih uvakufljenja uključili smo razne vrste priloga, donacija i sl., iako postoji značajna razlika između vakufa i donacije, ali smo se opredijelili za stav da je bolje spomenuti makar neke donatore Fakulteta, jer cijenimo njihovu pomoć i na ovaj način im želimo izraziti našu zahvalnost.

Rezultati akcije organiziranog prikupljanja sredstava zekata i sadekatu-l-fitra za potrebe rada odgojno-obrazovnih ustanova Islamske zajednice redovno su objavljivani u Islamskim informativnim novinama Preporod i Glasniku VIS-a. Glavni vakif Islamskog teološkog fakulteta bio je muslimanski vjernički narod.

„ONI KOJI DIJELE SVOJ IMETAK NA BOŽIJEM PUTU, SLIČNI SU ZRNU IZ KOJEG JE NIKLO SEDAM KLASOVA, A U SVAKOM KLASU STOTINU ZRNA BOG UMNOŽAVA NAGRADU KOME HOĆE. BOG JE NEIZMJEĐAN I ZNA SVE“ / BEKARE : 261/
OVJEJKOVJECILI SU SVOJA IMENA I ZASLUZILI OBECĀNU BOŽJU NAGRADU, ULAŽUĆI U FOND ISLAMSKOG TEOLOŠKOГ FAKULTETA U SARAJEVU. IZNOS OD PET I VISE MILIONA DINARA SLIJEDEĆI VAKIFI-UTEMELJACI:

REIS-UL-ULEMA H. NAJM EF. HADŽIBODIĆ
PAŠIĆ MAHMUD, TEHERAN
KRKAČIĆ FATA, SARAJEVO
LAGUNDŽIĆ ĐUMA, SARAJEVO
KARACIĆ HASAN, KANADA
CELENKA H. AZEM EF. NEMILA, ŠERIĆI
CELENKA H. HALIL EF. NEMILA, ŠERIĆI
HUSEINOVIC H. SMAJO, NEMILA, ŠERIĆI
SAHAĆIĆ H. HFZ. MUSTAFA EF. SARAJEVO
RAŠIDACIĆ H. FEHIM EF. SARAJEVO
HALMIĆ H. KJAZIM, SARAJEVO
HRAPović H. ŽEĆIRAC, SARAJEVO
KASUMAĆIĆ ABDULAH, SARAJEVO
ČAČANović H. RASIM-AGA, BUTMIR
CELENKA H. HIFZI EF. NEMILA, ŠERIĆI

HUSEINOVIC SALIHA-HANUMA, NEMILA, ŠERIĆI
PAŠIĆ H. RABIJA-HANUMA, ROGATICA
HADŽIĆUNUZOVIĆ EMINA, TRAVNIK
HADŽIĆUNUZOVIĆ MUHAMED, TRAVNIK/TRST/
HADŽIĆUNUZOVIĆ HALID, TRAVNIK
PAŠIĆ HUSEIN, TEŠANJ
KULEMOVIĆ M. HAMDJA, BOSANSKI PETROVAC
TERZIĆ HASAN, BANJALUKA
BIŠČEVIĆ AHMED, MOSTAR
DERVIŠAĆIĆ H. MUSTAFA, SARAJEVO
SKAKA H. ABDULAH, SARAJEVO
MEŠIHOVIĆ AHMED, TRST
BAKCIJE POKOPNO DRUSTVO, SARAJEVO
ODBOR ISLAMSKE ZAJEDNICE, BANJALUKA
MUFTIĆ ENVER EF. SARAJEVO

TOPČAĆIĆ H. HAMDJA, MAGLAJ-SARAJEVO
LUŠIĆ H. ABDULAH, KISELJAK-SARAJEVO
HAMZAGIĆ H. MEHMET, HOZIĆ-BOSANSKI NOVI
HAMZAGIĆ MEJRA, HOZIĆ-BOSANSKI NOVI
BULJUBASIĆ DR. MUHAREM, KANADA
PLIĆANIĆ MUSTAFA, ZAGREB
KOVAČIĆ H. SEMSO, KOTOR VAROŠ
NANIĆ H. MUHAMMEDA, SARAJEVO
BIZOVIĆ ENVER, SARAJEVO
NANIĆ H. ADEMAGA, SARAJEVO
UDRUŽENJE ILMIJE ZA BIH, SARAJEVO

Ploča s imenima istaknutih vakifa. Neposredno nakon otvaranja ITF-a, ova ploča je po diktatu komunističkih vlasti skinuta sa zida. „Progonstvo“ ove ploče okončano je njenim vraćanjem na zid u zgradu Gazi Husrev-begove medrese nakon agresije na BiH.

Vakifi materijalnih dobara

Ahmed Tabaković

Ahmed (Mehage i Hašeme) Tabaković (1895-1971), ugledni sarajevski trgovac, uvakufio je svu svoju imovinu „za svrhe visokog islamskog obrazovanja tj. za osnivanje i rad Visoke islamske teološke obrazovne naučne ustanove u Bosni i Hercegovini,“ odnosno budućeg islamskog fakulteta. Vakufljenje je izvršeno putem testamenta sačinjenog 21.4.1970. god. u vrijeme kada je Islamska zajednica izašla pred javnost s projektom osnivanja budućeg islamskog fakulteta i pozvala muslimane da svojim vakufima i dobrovoljnim prilozima pomognu adaptaciju zgrade Đulagina dvora u koji će kasnije biti premještena Gazi Husrev-begova medresa i započeti rad Islamskog teološkog fakulteta.

Vakuf Ahmeda Tabakovića obuhvata više lokacija, i to: u ul. Mali Bravadžiluk br. 5 pola kuće i dvorište sa popratnim objektima koji su izlazili na ul. Stevana Sinđelića (današnja ul. Megara) i ul. Nuriye Pozderca (ul. Franjevačka), kuća u ul. Obala 27. jula (današnja ul. Azize Šaćirbegović) i imanje površine 55 dunuma zemlje na Jarčedolima.

Pokretna imovina obuhvatala je pokućstvo koje se nalazilo u objektima te nakit i druge vrijednosti. Ahmed Tabaković je imenovao trojicu izvršilaca testamenta od kojih se u dokumentima najviše spominje Rizah/Rizo Užičanin. U međuvremenu su se javile i dvije sestre umrlog Ahmeda Tabakovića i sud im je dodijelio nužni nasljedni dio. Pojava nužnih nasljednika i drugi momenti važni za sam proces diobe ostavinske mase su utjecali na diobu pokretne imovine tako da je taj proces završen 1980. godine. Što se tiče nepokretnosti, objekti na lokaciji u ul. Mali Bravadžiluk br. 5 su eksproprijirani 1985. i na tom mjestu je danas izgrađen tržni centar Agrokomerca na Baščaršiji. Novčana naknada koju je

Osmrtnica vakifa Ahmed-efendije Tabakovića koji je preselio na ahiret 4. jula 1971.

T E S T A M E N T

Ja AHMED TABAKOVIĆ sin Mehage iz Sarajeva pri čistej svijesti i niedkoga negovoren ni prisiljen, za slučaj svoje smrti činio raspored sa svojom imovinom i te kake pekretnom take i nepekretnom, kake slijedi:

Svjestan velikog značaja visokog islamskog obrazovanja za Islamsku vjersku zajednicu u Jugoslaviji i za svestrani kulturni i moralni napredak njenih članova, a u želji da sa svoje strane doprinesem osvremenju tega visokog cilja kake i kelike mogu, ostavljam cijelu svoju pekretnu i nepekretnu imovinu, koja se bude našla u času moje smrti, po čističku treškeva neće sahraniti i drugih treškeva i namjeni učinjenim u ovom testamentu, ISLAMSKOJ VJERSKOJ ZAJEDNICI U ROĐINI I HERCEGOVINI.

Ovu svu svoju imovinu namjenjujem za svrhe visokog islamskog obrazovanja, tj. za osnivanje i rad Visoke islamske teološke obrazovne-naučne ustanove u Bosni i Hercegovini. Izražavam želju da ta ustanova bude u Sarajevu.

Imovina koju ostavljam ovoj operukom ne može se upotrijebiti u drugu svrhu osim one koja je gore navedena. Da osnivanja spomenute visokobrazovne ustanove, priredi od moje zaostavštine, ali ne i sama imovinska slavnica, mogu se upotrijebiti i za nabavku knjiga iz islamskih nauka za Gazi Husrevbegovu biblioteku u Sarajevu, kao i za njegozinu unutrašnju opremu, a mogu se trošiti i za obrazovne potrebe Gazi Husrevbegove medrese u Sarajevu.

U treškeve ukosa, pored izdataka za sam ukop i izdatke za obavljanje uskićajenih islamskih obreda (hatma, tevhid i druge), spadaju i treškevi za pristejne nišane koji će mi se pedići, a nišani neka budu od tvrdjih materijala (mravor i slično). Sve ove treškeve sverazumeće će utvrditi i izvršiti izvršeci ove operuke prvenstvene iz getevine zaostavštine.

ISLAMSKOJ VJERSKOJ ZAJEDNICI, kojoj namjenjujem sve ju zaostavštinu, ostavljam u dužnost da svake godine za vrijeme Ramazana priredi učenje hatme meni, mome rahmetli ecu Mehagi i majci Hačici, a svakog kurban dajram da mi zakelje kurban.

Za izvršice ove operuke odredjujem HALILBAŠIĆ RAGIBA sina u. Mustajbega, farmaceut potpukovnik u Sarajevu, MUJEZINOVIĆ MEHMED ef. sina u. Haniđije iz Sarajeva i UŽIČANIN RIZAHA, sina u. Omera iz Sarajeva koji će se, dok je i jedan od njih živ, starati da se ova operuka u potpunosti izvršava kako je istem odredjeno. Za trud oke izvršenja ove operuke-testamenta, odredjujem svakom izvršiцу 5% (pet od sto) od vrijednosti moje pekretne imovine.

Tabakević Ahmed

Tabakević Ahmed sin u. "sha"

Mi kao svjedoci deleptpisati potvrđujemo svejim potpisom, da je Tabakević Ahmed iz Sarajeva pred nama jasno i odredjeno izjavio da je ova njegova operuka i da je osetku pred nama lično potpisao.

Sarajevo, 21 aprila 1970. godine

S v j e d e c i :

1) *Halilbasic Ragib*
sin Cengiz iz Sarajeva

2) *Savjet Osmanovic*
sin Golipasic iz Sarajeva

Faksimil testimenta Ahmeda Tabakovića (21. aprila 1970. godine) kojim svoju zaostavštinu uvakufuje "za svrhu visokog islamskog obrazovanja, tj. osnivanje i rad visoke islamske teološke obrazovno-naučne ustanove u Bosni i Hercegovini".

Kompleks na Jarčedolima zaostavština Ahmeda Tabakovića uvakufljena "za svrhu visokog islamskog obrazovanja, tj. osnivanje i rad visoke islamske teološke obrazovno-naučne ustanove u Bosni i Hercegovini". (Sadašnje stanje objekata i zemljišta koje se koristi u akciji klanja kurbanu i distribuciji mesa koju vodi Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini.)

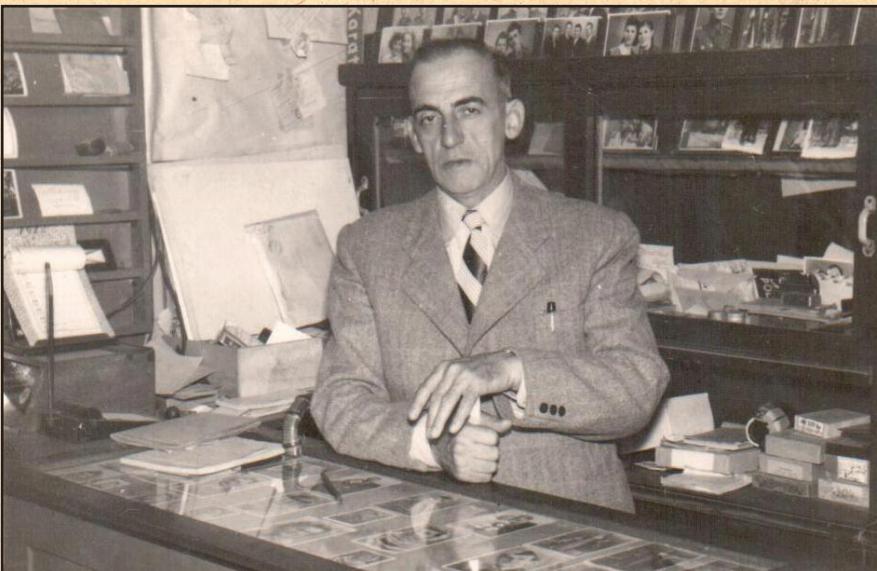
Starjeinstvo Islamske zajednice za BiH, Hrvatsku i Sloveniju dobilo prilikom eksproprijacije ovog objekta utrošena je za kupovinu zamjenske vakufske kuće u ul. Triglavská 58A. Kuća u ul. Obala 27. juli je srušena 1973. od strane SO Novo Sarajevo. Polovina kuće i objekti koji su vezali ulice Stevana Sinđelića i Nuriye Pozderca su pripali nužnim nasljednicima.

Imanje Jarčedoli je od 1975. dodijeljeno Islamskoj zajednici kao testamentalnom nasljedniku, i značajno je ne samo svojom veličinom nego i činjenicom da se na njemu sprovodila i razvijala akcija kurbanu za potrebe obrazovnih zavoda Islamske zajednice. I danas imanje služi toj svrsi iako je akcija kurbanu već odavno prevazišla potrebe obrazovnih zavoda IZ-e i prerasla u važan humanitarni projekat kojim se pomažu brojne društvene i državne institucije. Danas imanjem upravlja Gazi Husrev-begova medresa.

Nusret Halačević

Ovaj vakuf koji se danas sastoji od parcele od 240m² u ulici Telali na Baščaršiji preko puta Vijećnice utemeljio je ugledni sarajevski fotograf rahmetli Nusret (Hamđije) Halačević (1908-1979) testamentom od 12.8.1978. Tada je na parceli postojao stambeni objekat u kome je nakon smrti vakifove supruge Nafije, koja je imala pravo doživotnog uživanja objekta, počev od marta 1985. stanovalo više uposlenika Fakulteta islamskih nauka i Islamske zajednice. Jedan pokušaj rekonstrukcije dotrajalog objekta 1985. općinske službe nisu odobrile u isčekivanju usvajanja regulacionog plana za taj dio grada. Objekat je vremenom u potpunosti propao. Fakultet je 2006. s ciljem revitalizacije vakufa sklopio ugovor sa firmom Heco d.o.o.,

Ugledni sarajevski fotograf, vakif Nusret Halačević (1908- 1978)

Prepis

U ime Boga općeg dobroćinitelja, milostivog!

O P O R U K A
/ Vasijjetnama /

Ja niže potpisani NUSRET HALAČEVIĆ, sim umrlog Hamdije (Muhameda), iz Sarajeva, rodjen 1908. godine u Sarajevu, sa stonom u ulici Petra Kočića 3-a, pri čistoj svijesti i poslije dugog razmišljanja, činim za slučaj moje smrti, ovu oporučku i izjavljujem ovu svoju posljednju želju i volju:

1. Svoje nekretnine, koje se nalaze u ulici Petra Kočića 3-a /Z.K.U. XXV/14, Sarajevo, 1/1 / ostavljam na doživotno uživanje svojoj supruzi Nafiji Halačević, rodj. Musakadić.
2. Isto tako svoje pokretne stvari / kućni namještaj i druge stvari od vrijednosti / ostavljam takodjer na doživotno uživanje supruzi Nafiji, a time da po potrebi može od svega nešto i otudjiti.
3. Takodjer uštedjevinu u novcu, koja se nalazi na štednim knjižicama u Privrednoj i Jugo-banci, a glase na moje ime, ostavljam supruzi Nafiji slobodno raspolažanje koja je ujedno i nosilac prava raspolažanja.
4. Poslije moje smrti i smrti moje supruge Nafije, nekretnine, navedene u ovoj mojoj posljednjoj želji, pripadaju Islamskom teološkom fakultetu u Sarajevu.
5. Stvari od vrijednosti, koje preostanuiza mene i moje supruge Nafije, pripadaju budućem Muzeju Islamske vjerske zajednice za Bosnu i Hercegovinu.
6. Kućni namještaj i novac od uštedjevine, koji se nalazi na štednim knjižicama, a što ostaneiza mene i moje supruge Nafije, ostaje na slobodno raspolažanje izvršiocima ovog testamenta s time, što će to sukcesivno prodavati i novac upotrijebiti u dobrotvorne svrhe.
7. Moju fotografsku radnju i inventar u njoj, izdavat će i ja i moja supruga Nafija pod najam obraćniku, koji se bavi fotografskim zanatom, u koliko ga ja za svoga života ne odredim nešto drugačije. Uvjeti pod kojima će se radnja davati pod najam, regulisate se posebnim ugovorom.
8. Za nekretnine /Z.K.U. XXV/17 Sarajevo, ulica Petra Kočića 3-a, zgrada pod istim krovom i jednim ulazom/, koje su bile vlasništvo 1/1 moje sestre Djule Halačević, udate Zlatar, a koje su sudskom odlukom /0-904-1966/ dosudjene meni i djeci moga umrlog

Faksimil prijepisa prve strane Oporuke (vasijjetname) Nusreta Halačevića kojom se sva njegova nepokretna imovina nakon njegove i smrti njegove supruge prenosi u vlasništvo budućeg "Islamskog teološkog fakulteta i Muzeja Islamske vjerske zajednice za Bosnu i Hercegovinu".

Džamija "Bosanski mudžahidi" u Mostaru dio je vakufa bračnog para Tantawi.

ali se stalo s njegovom realizacijom uslijed pojave novih okolnosti. Uvjeti za revitalizaciju vakufa stekli su se 2016. godine kada je vakuf zaokružen uvakufljenjem parcele od 40,9 m² od strane više članova porodice Halačević 2016. i saglasnošću gosp. Sabahudina Hece o sporazumnoj raskidu ugovora iz 2006. i njegovim uvakufljavanjem Izvedbenog projekta koji je u međuvremenu već uradio. Ubrzo nakon uvakufljenja Fakultet islamskih nauka pokrenuo je projekat revitalizacije ovog vakufa. Uz saglasnost Rijaseta IZ u BiH osnovan je Centar za Kur'an i sunnet, čime su se stekli uvjeti za pokretanje projekta izgradnje Centra i uspostavljanje vakufa. Trenutno se vrše pripreme za pokretanje projekta umrežavanja vakifa, jer je planirano da se učešće u izgradnju objekata Centra ponudi svima koji žele biti vakifi.

Svečanost predaje ključeva vakufa *Daru-l-ilm* u Mostaru bračnog para Tantawi, 1999.

Mahmud Muhammed i Barbara Tantawi

Vakuf *Daru-l-'ilm* je utemeljen vakufnamom od 11.9.2000. godine. Vakifi su Mahmud Muhammed Tantawi, rođen 1940. u Egiptu i njegova supruga Barbara Tantawi, rođena 1938. u Njemačkoj. Vakuf se nalazi u krugu kasarne "Midhat Hujdur" u Mostaru. Skupština općine Mostar je 28.10.1997. godine donijela Odluku o prenosu prava svojine na nepokretnosti društvene svojine. Vakuf, po vakufnami, sadrži: džamiju "Bosanski mudžahidi" s munarom, namjenski stan za imama džamije, biblioteku, kancelarijski prostor, četiri učionice, osam trokrevetnih soba za stanovanje studenata, prostoriju za noćivanje gostujućih profesora i prostoriju za noćivanje vakifa. Vakuf je, po vakufnami, namijenjen da bude na usluzi Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu i može se koristiti samo uz saglasnost Fakulteta. Vakuf se finansira iz vlastite dobiti i donacija vakifa. Muteveliju nakon vakifove smrti imenuje dekan Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu. Trenutno je to Šefik-ef. Čavčić, imam džamije "Bosanski mudžahidi" Medžlisa IZ Mostar. Statut Fodacije *Daru-l-'ilm* je donesen 2002. godine, i iste godine je izvršen upis u registar fondacija Federacije Bosne i Hercegovine. Vakuf je do sada u više navrata davan na korištenje fakultetima Univerziteta "Džemal Bijedić" u Mostaru i Medžlisu IZ-e Mostar.

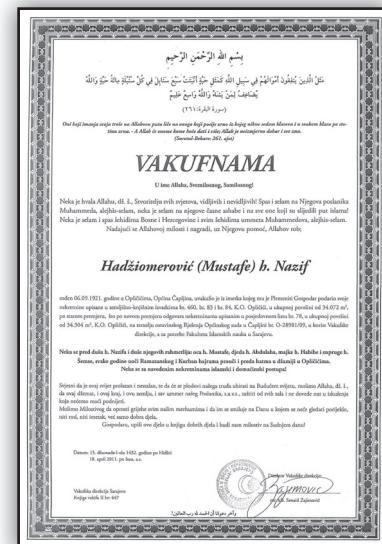
Faksimil vakufname Tantawijevih u
Mostaru, 11. septembar 2000.

Slika dijela imanja u Opličićima kod Čapljine koji je uvakufio vakif Nazif Hadžiomerović.

Nazif Hadžiomerović

Nazif (Mustafa) Hadžiomerović rođen je 6. septembra 1921. godine u mjestu Opličići, općina Čapljina, a umro je 5. augusta 2009. godine. Iza sebe nije ostavio potomke niti druge bliže srodnike, a supruga Šemsa Hadžiomerović umrla je prije njega. Usmenim testamentom pred svjedocima uvakufio je u korist Vakufske direkcije Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini nepokretnu imovinu (pašnjake, vinograde, njive, šume, voćnjak, kuće, zgrade i dvorišta) ukupne površine 34.304 m². Prihodi od vakuфа namijenjeni su za finansiranje unapređenja vjerskoprosvjetnog rada Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu. Vakif je uvjetovao da Vakufska direkcija po njegovoj smrti organizira i plati troškove njegovog ukopa i postavljanja nišana na njegovom mezaru te da se pred njegovu dušu, kao i duše njegovog oca Mustafe, djeda Abdulaha, majke Habibe i supruge Šemse svake godine uoči Ramazanskog i Kurban-bajrama prouči i preda hatma u džamiji u Opličićima. Fakultet islamskih nauka je sa Vakufskom direkcijom 31. marta 2011. zaključio Sporazum o ustupanju na korištenje i raspolaganje vakufskim nekretninama u Opličićima. Na temelju ovog Sporazuma, Fakultet se obavezao da će ustupljene nekretnine koristiti kao dobar domaćin u serijatom dozvoljene svrhe, a od prihoda koje ubere, finansirati općeobrazovne djelatnosti kojima se bavi. Fakultet je preuzeo obavezu da ispunjava uvjet (šart) vakifa sve dok bude koristio ustupljene nekretnine. Dana 31. maja 2011. Fakultet je zaključio ugovor kojim se lokalnom privredniku Hasanu (Huse) Šejtaniću iz Opličića daju pod zakup uvakufljene nekretnine Hadžiomerovića vakufa na period od dvadeset godina.

Faksimil vakufname Nazifa Hadžiomerovića o uvakufljenju zemljišta za potrebe Fakulteta islamskih nauka

Vaza za cvijeće, pozlaćeni servis sa deset findžana, velika tabla, šećerluk i ibričić za kahvu iz vakufa Halide Izetbegović.

Halida Izetbegović

Vakuf Halide Izetbegović spada u vakufe pokretne imovine. Ugovorom iz 1988. godine Halida Izetbegović je poklonila Islamskom teološkom fakultetu kompletnu bosansku sobu (namještaj, posuđe i serdžadu). Ovi predmeti se nalaze u posebnoj sobi kako stoji u ugovoru, a u planu je da se izvrši restauracija. Dio predmeta je, nažalost, tokom agresije uništen.

Ugovorom o darovanju potpisanim od Halide Izetbegović i dekana Islamskog teološkog fakulteta od 27.12.1988. Halida Izetbegović je darovala Fakultetu sljedeće predmete:

- kredenac dvokrilni sa šest loda (1 kom.)
- škrabija za sećiju (1 kom.)
- peškun veliki (1 kom.)
- peškun mali (1 kom.)
- stalak za cvijeće (2 kom.)
- karniša za prozore s narodnim vezom (2 kom.)
- stalaža zidna (1 kom.)
- luster viseći (1 kom.)
- vaza za cvijeće (1 kom.)
- vezena garnitura (narodni vez) (1 kom.)
- mangala mala (1 kom.)
- pozlaćeni servis sa 10 findžana, velika tabla, šećerluk i ibričić za kafu (1 kom.)

Dijelovi raritetne drvene rezbarije iz vakufa Halide Izetbegović.

Vakifi zgrada koje trenutno koristi Fakultet islamskih nauka

Mekteb-i nuvvab

Zemljište na kojem se nalazi zgrada Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu pripadalo je vakufu Duradžik hadži Ahmedove džamije (osnovan nepoznate godine u 16. stoljeću) i vakufu hadži Salih-age Ćurčića utemeljenom 24. redžeba 1149. (29.11.1736) godine. Ne razumijevajući bit i karakter vakufa, austrougarska administracija je, prigodom sastavljanja gruntovnice 1886. godine, pravo vlasništva nad vakufom Salih-age Ćurčića uknjižila u korist Ragib-ef. Ćurčića i njegovih nasljednika koji su prihvatili obavezu na temelju vakufname i "očitovanja danog u zapisnik" da će popravljati:

- džamiju Sagrakči h. Mahmuda u Sarajevu,
- džamiju Jahja-paše u Sarajevu,
- Ćurčića džamiju u Livnu i
- džamiju u Karaula Gori u kotaru Travnik.

Kada je 1887. godine na zemljištu spomenutih vakufa sagrađena Šerijatska sudska škola (*Mekteb-i nuvvab*) kao vakuf na vakufu, Zemaljska vakufska komisija i Zemaljsko vakufsko povjerenstvo za Bosnu i Hercegovinu zaključili su da na ime idžare plaćaju vakufu hadži Salih-age Ćurčića iznos od 100 forinti godišnje. Prije definitivnog zatvaranja Šerijatske sudske škole 1937. godine, u istoj zgradi ot-

Gazi Husrev-begov vakuf je u današnja agresije na Bosnu i Hercegovinu ustupio na korištenje zgradu Gazi Husrev-begovog mekteba Fakultetu islamskih nauka. Zbog ograničenih prostornih kapaciteta, dio nastavnih aktivnosti Fakulteta danas se odvija u prostorijama mekteba.

počela je sa radom Viša islamska šerijatsko-teološka škola (VIŠT) i u njoj je radila do zatvaranja 1946. Početkom aprila 1949. godine zgrada je proglašena "opšteno-narodnom imovinom" i na molbu od 23.3.1951. godine, samo pet dana kasnije, uknjižena na Ministarstvo za nauku i kulturu NRBiH 28.3.1951. godine.

Krajem 80-ih godina prošlog stoljeća Fakultet inicira niz projekata i akcija s ciljem vraćanja ove zgrade Fakultetu islamskih nauka kao nasljedniku visokog islamskog institucionalnog obrazovanja u Bosni i Hercegovini. Tokom agresije na BiH Fakultet se na osnovu rješenja Općine Stari Grad polovinom 1993. useljava u ovu zgradu, gdje je i danas smješten. Zbog dotrajalosti zgrade ali i velikih ratnih razaranja, izvršena je temeljita adaptacija. Nakon brojnih pokušaja, razgovora i traženja budućeg vakifa 30.10.1996. godine Ministarstvo vanjskih poslova je obavijestilo Fakultet da će država Katar finansirati obnovu zgrade u iznosu od 1.698.262 \$ američkih dolara. Čin svečanog završetka adaptacije je upriličen 24.4.1998. Prisustvovao je i vakif El-Šejh Hamad Halifa Alu Thani, emir države Katar. Također treba naglasiti da su godine 2005. oba atrija natkrivena staklenom konstrukcijom s ciljem efikasnijeg iskorištavanja ovih prostora. Sredstva za ovu rekonstrukciju je donirala Vlada Kantona Sarajevo.

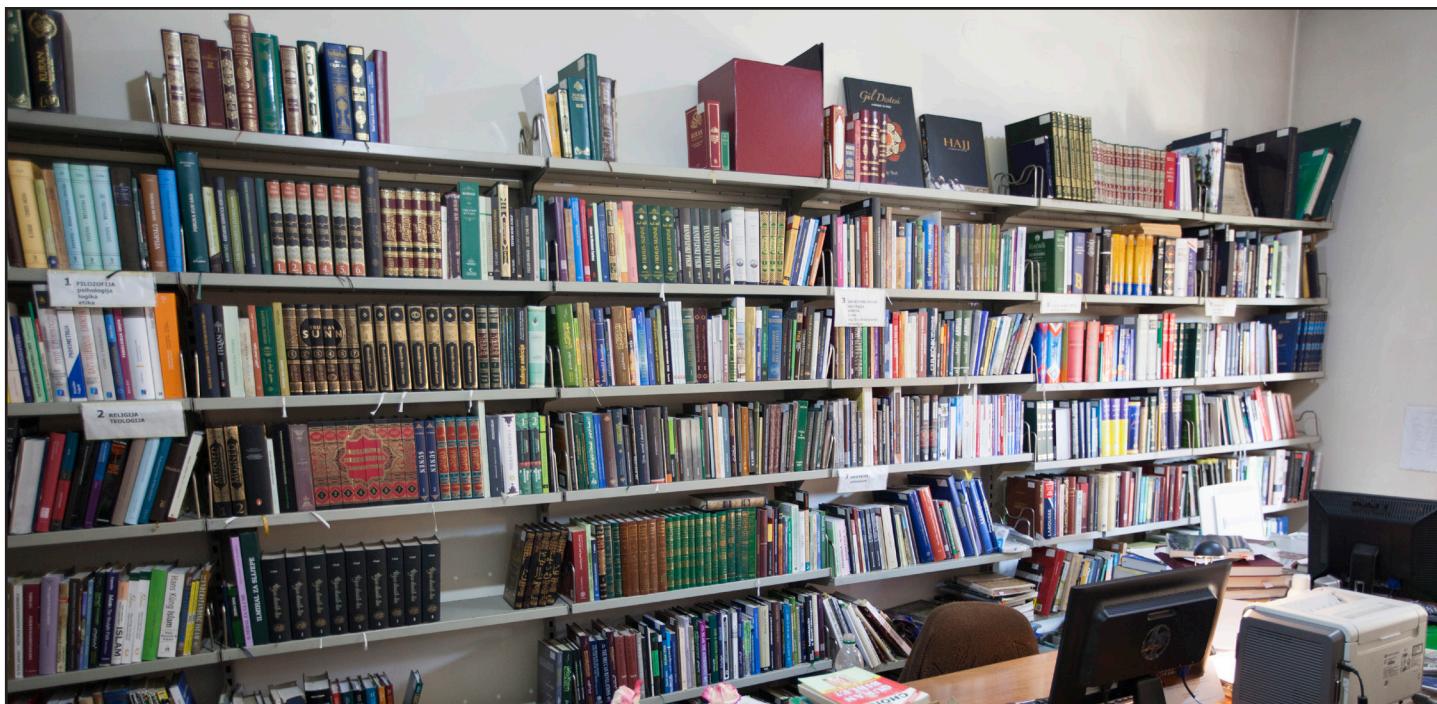
Gazi Husrev-begov mekteb

Potreba za većim prostorom zbog povećanja obima nastave s uvođenjem još jednog studijskog programa i plana za otpočinjanje postdiplomskog studija navela je Upravu Fakulteta da od Gazi Husrev-begovog vakufa traži susjednu zgradu Gazijinog mekteba na korištenje. Polovinom 1994. Fakultet je dobio na raspolaganje traženu zgradu. Tokom adaptacije zgrade *Mekteb-i nuvvaba* rad Fakulteta se u cijelosti preselio u Gazijin mekteb tako da su prvi postdiplomci nastavu slušali u

ovoj zgradi. Budući da potrebe Fakulteta premašuju kapacitete zgrade Mekteb-i nuvvaba Fakultet i danas koristi ovu zgradu Gazijinog vakufa. U više navrata je zgrada adaptirana, a za ovu priliku ističemo adaptaciju krova i stubišta zgrade rađene 2012. godine.

Studentski dom

Ideja izgradnje doma za studente Fakulteta stara je koliko i sam Fakultet. Međutim, stvarne prilike za izgradnju doma nije bilo do 2012, kada je dobijena saglasnost da se u naselju Vrbanjuša, općina Stari Grad, na zamljištu vakufa Hatidže Đugumije počinje graditi studentski dom. Poseban zamah u izgradnji doma je potpisivanje Protokola o realizaciji projekta izgradnje i opremanja studentskog doma Fakulteta koji su 25.12.2015. godine u Istanbulu potpisali direktor Vakufske direkcije IZ u BiH dr. Senaid Zajimović i direktor Generalne direkcije vakufa Republike Turske dr. Adnan Ertem. Protokolom je predviđeno da Generalna direkcija vakufa Republike Turske osigura neophodna vakufska sredstva za finansiranje izgradnje objekta studentskog doma kao i njegovo opremanje do faze nabavke namještaja. Izgradnja doma je u toku.

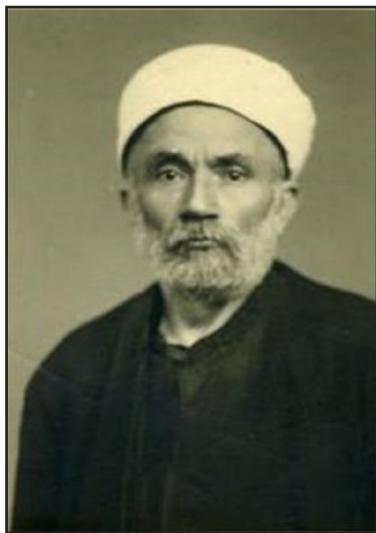
169

Vakifi, stipenditori i donatori Fakulteta islamskih nauka

Vakifi biblioteke Fakulteta islamskih nauka

Uz kupovinu i razmjenu, važan udio u nastajanju i obogaćivanju fonda biblioteke Fakulteta islamskih nauka čine darovane, odnosno uvakufljene knjige. Pored zasebnih naslova dobivenih od brojnih pojedinaca, biblioteka je dobila nekoliko manjih zbirki (do 50 naslova) koje su darovali hfz. Mustafa Erkočević, dr. Ahmed Smajlović, Ismet Zubčević, Šerif Saračević, Mujesira Zimić-Gljiva (svi iz Sarajeva), te Hašim Karić iz Travnika. Po veličini i sadržaju naročito se ističu sljedeće zbirke:

Porodica sarajevskog muftije **Salim-ef. Muftića** (1876-1938) darovala je bibliotecu 203 sveska djela na arapskom, turskom i bosanskom.

Zbirka **Ahmed-ef. Bureka** (1876-1948), profesora na Šerijatskoj sudačkoj školi i Gazi Husrev-begovo medresi, broji oko 900 naslova – oko 1.600 svezaka knjiga koje obuhvataju sve islamske discipline, ali i književnost, historiju i geografiju i dr. Većina naslova je na arapskom i osmanskom turskom, a manji broj na perzijskom. Zbirka sadrži više naslova iz štamparije Ibrahima Muteferrike (osnovane 1729. u Istanbulu).

Zbirka **Kasim-ef. Dobrače** (1910-1979) broji 1.169 naslova, od toga 750 na arapskom, 298 na bosanskom, 80 na turskom, 15 na osmanskom turskom, dok su preostali naslovi na engleskom, njemačkom i ruskom jeziku. Zbirka nesumnjivo odražava široku naobrazbu Kasim-ef. Dobrače koji je pokrenuo i dugo godina vodio katalogizaciju rukopisa u Gazi Husrev-begovoj biblioteci.

Zbirka **Husein-ef. Đoze** (1912-1982), profesora tefsira na Islamskom teološkom fakultetu od njegovog osnivanja, sastoji se od oko 200 svezaka djela iz različitih područja na arapskom i bosanskom jeziku.

Zbirka **prof. dr. Ismeta Kasumovića** (1948-1995), predavača, a kasnije vanrednog profesora na Islamskom teološkom fakultetu 1981-1992. na predmetima Tesavvuf i Islamska filozofija. Njegova porodica darovala je biblioteci blizu 200 djela, uglavnom na arapskom jeziku, iz područja islamske filozofije, tesavvufa i akaida.

Zbirka **hfz. Mustafa-ef. Sahačića** (1910-1999), dugogodišnjeg imama i hafiza Gazi Husrev-begove džamije, sastoji se od preko 300 djela, uglavnom na arapskom jeziku i iz svih područja islamskih nauka.

Zbirku **prof. dr. Ibrahima Džananovića** (1946-2003), dugogodišnjeg profesora i dekana Fakulteta islamskih nauka, čini oko 400 svezaka knjiga, uglavnom na arapskom jeziku iz područja islamskog prava. Zbirku je darovala njegova porodica.

Zalaganjem **prof. dr. Abdal Hakima Murada** s Teološkog fakulteta Univerziteta u Kembridžu, 2006. godine biblioteka FIN-a dobila je vrijedan dar rijetkih knjiga koje su pripadale dvojici engleskih muslimana. Prvi je **Džon Jahja Kuper** (John Yahya Cooper) (1947-1998), profesor perzijskog jezika na kembridžskom univerzitetu i stručnjak za područje islamske filozofije. Drugi je **Ahmed Bulok** (Ahmad Bullock), rođen 1923, prvi imam džamije u Oksfordu osnovane pedesetih godina dvadesetog stoljeća. Jedno vrijeme vodio je uspješan posao dobavljača knjiga s Bliskog istoka putem pošte. Danas živi u Oksfordu. Knjige dobivene od Ahmeda Buloka i porodice Jahja Kupera sastoje se od oko 390 monografskih izdanja na engleskom, po 20 na arapskom i francuskom, te nekoliko naslova na perzijskom, njemačkom i španskom. Naročito su zastupljena djela iz temeljnih islamskih disciplina, sufizma, filozofije, politike, savremenih muslimanskih društava (uključujući više djela koja se bave muslimanskom crnom Afrikom) te nekoliko prijevoda klasičnih islamskih djela na evropske jezike.

Zbirka **prof. dr. Adnana Silajdžića** (1958-) broji 467 naslova, većinom monografskih djela, na bosanskom, te oko 70 naslova na francuskom, njemačkom i turskom jeziku. Zastupljena su djela iz svih islamskih disciplina te iz filozofije i književnosti.

Akademik prof. dr. Enes Karić (1958-) darovao je oko 150 monografskih djela na arapskom, engleskom i bosanskom jeziku. Naročito su zastupljena djela iz područja tefsira i djela muslimanskih modernista.

Prof. dr. Esma Ruždić, profesorica Prirodno-matematičkog fakulteta u Sarajevo, darovala je 84 naslova vjerske i historijske literature.

Darovane knjige Kasim-ef. Dobrače broje 1.169 naslova na arapskom, bosanskom, turskom, osmanskom i brojnim drugim jezicima.

Gospođa **Mirsada Balić**, profesorica Gimnazije Obala u Sarajevu, darovala je 84 naslova iz područja pedagogije i psihologije.

Uvakufljenja novčanih sredstava

Sredstva za adaptaciju zgrade Đulagina dvora

Prije nego što je Fakultet počeo s radom 1977. godine, trebalo je adaptirati zgradu u kojoj će biti smješten. To je bio veliki projekat i finansijski izdatak, a Zajednica nije imala sredstva na raspolažanju niti je mogla računati na pomoć države. Nakon uspješno okončane dugogodišnje administrativno-pravne bitke za vraćanje zgrade Đulagina dvora, stekli su se preduvjeti da se krene u projekat otvaranja novih obrazovnih zavoda neophodnih u radu Zajednice, otvaranje islamskog fakulteta i reaktiviranje Gazi Husrev-begove ženske medrese. To je podrazumijevalo adaptaciju zgrade Đulagina dvora za potrebe Islamskog teološkog fakulteta i muške medrese, dok se zgrada u Dobrovoljačkoj ulici u kojoj je do tada bila smještena muška medresa ustupa ženskoj medresi.

U realizaciji ovih projekata IZ je računala na vakufe i donacije ovdašnjih muslimana. Prvu novčanu donaciju, prema pisanju *Glasnika Vrhovnog islamskog starjeinstva SFRJ* iz 1970. godine, dao je Predsjednik Revolucionarnog savjeta Demokratske republike Sudan, generalmajor Džafer Muhamed Numejr dodjelivši iznos od 10.000 sudanskih funti ili 350.000 dinara. Tom donacijom udaren je temelj Fonda za osnivanje Islamskog teološkog fakulteta u koji će kasnije uglavnom svoja sredstva uplaćivati vjernici sa područja bivše Jugoslavije. Prvi musliman iz tadašnje države koji je iste godine dao prilog bio je Omer Uzunović iz Sarajeva, u iznosu od 337, 90 dinara.

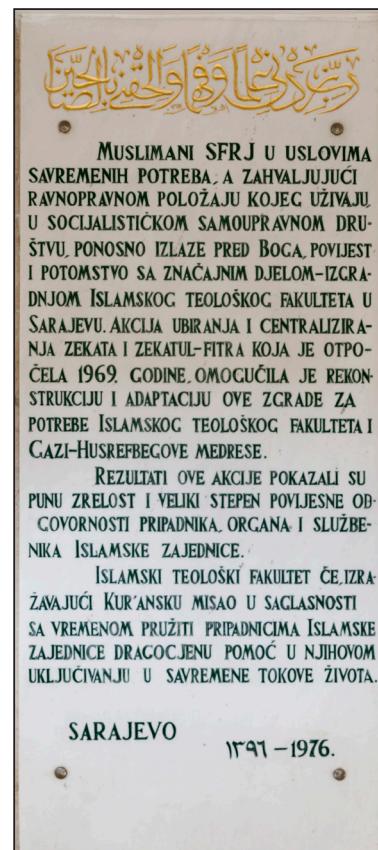
U periodu od 1970. do 1984. godine u *Glasniku* su kontinuirano objavljivana imena davalaca novčanih priloga za Fond Islamskog teološkog fakulteta i Gazi Husrev-begove medrese. Prema našoj analizi u ovom periodu je objavljeno više od 3.000 imena donatora. Iz navedenog se može zaključiti da je Fond spočetka bio isključivo namijenjen za adaptaciju zgrade u koju će biti smješteni medresa i fakultet.

Uvakufljenja novčanih sredstava za biblioteku

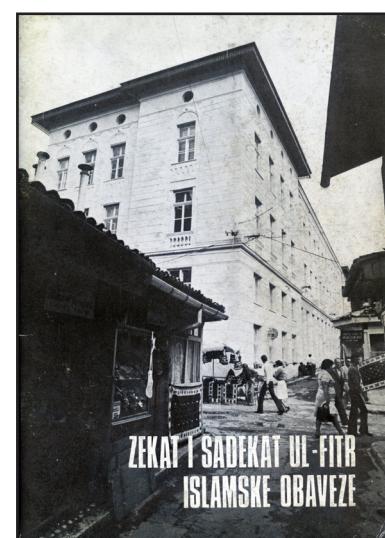
Nakon otvaranja Islamskog teološkog fakulteta broj objavljenih knjiga vjerskog sadržaja na našem jeziku bio je veoma mali. Mogućnost nabavljanja literature na stranim jezicima je bila slaba i predmet nadzora državnih bezbjedonosnih službi, kao što je i komunikacija sa svijetom bila strogo kontrolirana. Muslimani Jugoslavije su prepoznali ovaj problem i svojim donacijama i vakufima davali doprinos obogaćivanju biblioteke našeg Fakulteta.

Posebno želimo spomenuti vakuf Čamila Avdića (u. 1979), alima koji je testamentom nakon smrti u SAD-u ostavio jednu trećinu svoga imetka (oko 10.000 \$ američkih dolara) kao vakuf za nabavku islamskih knjiga i periodike za Islamski teološki fakultet.

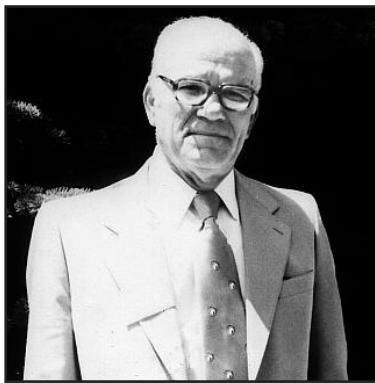
Među brojnim primjerima muslimana iz domovine koji su uvakufljavali svoja sredstva za obogaćivanje biblioteke, izdvajamo sljedeća imena:

Jedna od dvije ploče u auli Gazi Husrev-begove medrese u ulici Saraci 49 u Sarajevu (zgradi "Đulaginog dvora"), kojom se potiče centralizirana akcija sakupljanja zekata i sadekatu-l-fitra, pokretanje i rad Islamskog teološkog fakulteta i normaliziranje rada Gazi Husrev-begove medrese u Sarajevu.

Faksimil brošure o izdvajajući zekata i sadekatu-l-fitra u kojoj su obrazloženi razlozi izdvajanja u fond obrazovnih ustanova.

Hasan Karčić iz Višegrada je uvakufio novčana sredstva namijenjena za kupovinu stranih knjiga potrebnih Fakultetu.

Hašim Karić iz Višnjeva kod Travnika dao je prilog biblioteci Islamskog teološkog fakulteta u Sarajevu pred dušu svog rahmetli brata **Emina Karića**.

Halilović Begza iz Šerića dala je prilog za biblioteku u znak sjećanja na svog rahmetli muža.

Iz ovih primjera vidimo kako su tadašnji muslimani bili vezani za rad Islamske zajednice i njene projekte, ali i koliko su u kontinuitetu pratili rad i potrebe Islamske zajednice. I nakon otvaranja Islamskog teološkog fakulteta, tj. adaptacije zgrade Đulagina dvora, potreba za održavanjem i razvojem obrazovnih ustanova, posebno Fakulteta kao ustanove koja treba opravdati svoje postojanje.

Ćamil (Kamil) Avdić (1914-1979), ugledni alim iz Čikaga koji je trećinu svog imetka uvakufio za nabavku islamskih knjiga i periodike za ITF.

Fond "Gazi Husrev-beg"

Među brojnim organizacijama i pojedincima iz zemlje i inostranstva studente Fakulteta islamskih nauka stipendiraju "Fond Bošnjaci" iz Sarajeva, "Fond Gazi Husrev-beg" IZ-e Bošnjaka u Njemačkoj, te "BALMED" iz Republike Turske.

Ostali pokloni i donacije

Nakon prvih demokratskih izbora i otvaranjem naše države prema svijetu, na Fakultet dolaze različite donacije u vidu knjiga i tehničke opreme iz islamskih zemalja. Fakultet je pored novčanih sredstava, literature i tehničke opreme dobijao i specifične priloge i poklone, kao što je sedžada koju je 1990. godine Fakultetu poklonila Libijska Arapska Republika. Tokom agresije, s obzirom na specifične ratne uvjete, stizala je pomoć Fakultetu – od osnovnih životnih namirnica, najloša za prozore do tehničke opreme i prvih kompjutera. Pomoć Fakultetu stizala je i sa Istoka i sa Zapada.

Stipendije

Nakon otvaranja Fakulteta muslimani iz svih dijelova bivše Jugoslavije nastavili su svoju brigu za ovu jedinstvenu visoku odgojno-obrazovnu ustanovu. Poboljšanje životnog standarda studenata putem stipendija kao posebnog oblika vakufa na tom putu bio je poseban motiv. Tokom proteklih četrdeset godina rada Fakulteta veliki broj pojedinaca i organizacija učestvovao je u stipendiranju studenata. Do 1992. godine brigu o stipendiranju studenata Islamskog teološkog fakulteta vodili su Vrhovno islamsko starješinstvo (VIS) i republička starješinstva. Studenti su kao stipendisti bili angažirani na Fakultetu kao i u ustanovama tadašnjeg VIS-a a Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je također svake godine davao stipendije studentima Islamskog teološkog fakulteta.

Nakon agresije na Bosnu i Hercegovinu i raseljavanja Bošnjaka povećao se broj stipenditora iz inostranstva. Pored Bošnjaka kao najvećih stipenditora, stipendije su dolazile i iz prijateljskih zemalja. Među brojnim organizacijama i pojedincima iz zemlje i inostranstva studente Fakulteta islamskih nauka stipendirali su: *Australian Forum and the group of Sydney's Bosniaks*, *Zajednica Bošnjaka Delaware doline*, *Islamic community of Bosniaks Florida*, *Fond Bošnjaci*, *Fond Gazi Husrev-beg* IZ Bošnjaka u Njemačkoj, *Bosnian Islamic Council of Australia inc Sydney*, *BALMED* (Balkanlar medeniyet merkezi) i *Deniz Feneri Light House* iz Istanbula, *Humanitarna organizacija Katar* (Qatar Cheritable Society) itd.

Tokom četrdesetogodišnjeg postojanja Fakulteta osnivano je i više fondova za stipendirjanje sa posebnom namjenom. Posebno ćemo istaći fondove za

stipendiranje studenata: "Esma-hanuma Ćemerlić", "Dr. Alija Mehmedbašić" i "Hadži Saliha i Mustafe Kaukčije".

Početak agresije na Bosnu i Hercegovinu poremetio je ustaljene aktivnosti, funkcioniranje i normalan rad Fakulteta islamskih nauka, a aktivnost ovih fonda je utuhnula. Nakon agresije na Fakultetu je osnovan fond sa posebnom namjenom koji je i dalje aktivan i nosi naziv Fond "Dr. hfz. Fadil Fazlić".

Fond "Esma-hanuma Ćemerlić"

Od sredstava koje je uvakufila Esma-hanuma Ćemerlić 1978. osnovan je fond za dodjelu novčane nagrade studentu/studentici sa najboljim uspjehom i vladanjem svake godine. Nagrada se dodjeljivala povodom Nove hidžretske godine ili godišnjice otvaranja Fakulteta. Student je zauzvrat bio obavezan proučiti Jasin-i šerif Esma-hanumi Ćemerlić. Više studenata je dobilo ovu novčanu nagradu, a jedan od njih bio je i Osman Softić, koji je po završetku Fakulteta postao stipenditor našim studentima.

Fond "Hadži Saliha i Mustafe Kaukčije"

Iz ostavštine rahmetli hadži Saliha i Mustafe Kaukčije donirana su 1985. godine sredstva Islamskom teološkom fakultetu na ime posebnog fonda za nagradu najboljim studentima iz predmeta: Tefsir, Hadis i Akaid.

173

Fond "Dr. Alija Mehmedbašić"

Iz Fonda dr. Alije Mehmedbašića, osnovanog 1987. godine, stipendirani su studenti s najboljom prosječnom ocjenom iz akaida. Studenti su bili dužni proučiti Jasin-i šerif rahmetli Aliji Mehmedbašiću.

Fond "Dr. hfz. Fadil Fazlić"

Prof. dr. hfz. Fadil Fazlić (1951-2012) je osnivač i pokretač sekcije za hifz Kur'ana na našem Fakultetu. Za života hafiza Fadila Fazlića članovi hafizove porodice, prijatelji i džematlije bili su donatori Fonda za hifz Kur'ana. Nakon preseljenja dr. hfz. Fadila Fazlića na bolji svijet 2012. godine, Nastavno-naučno vijeće Fakulteta islamskih nauka je donijelo Odluku da ovaj fond nosi ime Fond "Dr. hfz. Fadil Fazlić". Danas pored porodice hfz. Fadila Fazlića u ovaj fond uplaćuju svoja sredstva svi oni koji žele pomoći sekciju hifza koja uspješno djeluje pri Fakultetu i svake godine izvodi sve više hafiza.

Vakif, stipenditori i donatori Fakulteta islamskih nauka

